

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ПРИКАРПАТСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ
УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ ВАСИЛЯ СТЕФАНІКА**

Навчально-науковий інститут мистецтв

**Кафедра методики викладання образотворчого і декоративно-прикладного
мистецтва та дизайну**

**СИЛАБУС
ОСВІТНЬОГО КОМПОНЕНТА**

«Історія декоративно-ужиткового мистецтва»

Рівень вищої освіти – другий (магістерський)
Освітня програма Середня освіта «Образотворче мистецтво»
Спеціальність 014 «Середня освіта»
Спеціалізація: 014.12 «Образотворче мистецтво»
Галузь знань 01 Освіта/Педагогіка

Затверджено на засіданні кафедри
Протокол № 3
від «1» грудня 2023 р.

Івано-Франківськ – 2023р.

1. Загальна інформація	
Назва освітнього компонента	Історія декоративно-ужиткового мистецтва
Викладач	Гнатюк Михайло Васильович
Контактний телефон Викладача	097 90 600 73
Е-mail викладача	mychailo.hnatyuk@pnu.edu.ua
Формат дисципліни	офлайн/онлайн
Обсяг дисципліни	3 кредити ЄКТС, 90 годин
Посилання на сайт дистанційного н-ня	https://d-learn.pnu.edu.ua/
Консультації	Середа, 15.00-16.00
2. Анотація до освітнього компонента	
<p>Для усестороннього розвитку художника-педагога важливим є набуття знань із історії декоративно-прикладного мистецтва, від найдавніших часів до сьогодення. Оскільки базові знання з історії мистецтва здобувачі освіти отримують на рівні бакалаврів, тому програмою передбачено поглиблене вивчення декоративно-прикладного мистецтва окремо. Саме в такому аспекті дисципліна становить зацікавлення для майбутніх фахівців, які вже володіють знаннями галузі. Лекційний матеріал допоможе поглиблено отримувати знання необхідні для написання дипломної роботи та розвитку естетичної основи, зокрема практичної діяльності; розширить межі творчих зацікавлень та вподобань; сприятиме розумінню філософії художнього ремесла та декоративно-прикладного мистецтва. Предметом вивчення дисципліни є мистецтвознавчий аналіз археологічних знахідок та інших музейних артефактів, історичних процесів, які впливали на розвиток художнього ремесла, стилістики виробів тощо. Окреслене коло питань з курсу історії декоративно-прикладного мистецтва сприятиме вирішенню проблем поглибленого розуміння усіх аспектів світосприйняття і творчості митців, чий твори стали знаковими для розвитку художньої культури.</p>	
3. Мета та цілі освітнього компонента	
<p>Метою запропонованого курсу є вивчення історії розвитку та теоретичних основ декоративно-прикладного мистецтві України й набуття знань у практичній роботі.</p> <p>Основними цілями вивчення теоретичного матеріалу є наукове засвоєння, з огляду на знання історії та застосування художніх особливостей. Обрана методологія дисципліни полягає у вивченні та апробації знань про твори та їх походження, стилів та напрямів.</p> <p>Завдяки лекціям студенти засвоюють теоретичні відомості і найбільш важливі аспекти творчого процесу народних майстрів і художників, можливості використання їх надбань у навчальних закладах в майбутньому.</p> <p>Відповідно до вимог освітньої програми студенти повинні:</p> <p>знати:</p> <ul style="list-style-type: none"> • історію видів та жанрів декоративно-прикладного мистецтва та життєвий і творчий шлях провідних майстрів; • оволодіти джерельною базою дисципліни, а саме ознайомитися із сучасною літературою та музейними експонатами, набути необхідних навиків роботи з ними; <p>вміти:</p> <ul style="list-style-type: none"> • систематизувати й класифікувати твори декоративно-прикладного мистецтва за художньо-стилістичними, естетичними та іншими ознаками; • висвітлювати та аналізувати твори декоративно-прикладного мистецтва різних регіонів України; • знаходити міжпредметні зв'язки з іншими науками (історія мистецтв, естетика, етнографія, археологія, етнологія, психологія); • на практиці застосовувати набуті теоретичні і практичні знання та вміння, виконувати окреслені викладачем завдання тощо. 	

4. Програмні компетентності та результати навчання

Інтегральна компетентність.

Здатність розв'язувати складні задачі і проблеми в галузі образотворчої та освітньої діяльності, які вимагають достатнього інтелектуального потенціалу, а також поглибленого рівня знань та вмінь інноваційного характеру.

Загальні компетентності.

ЗК 1. Здатність письмово й усно спілкуватися (комунікувати) українською - державною мовою; здатність реагувати мовними засобами на повний спектр соціальних і культурних явищ – у навчанні і на практиці; здатність використовувати засоби художньої виразності у полікультурному просторі.

ЗК 4. Здатність ефективно формувати комунікаційну стратегію в загальноосвітньому процесі, працювати в команді з дотриманням етичних норм і цінностей сучасного мультикультурного суспільства, діяти соціально відповідально, толерантно та коректно.

ЗК 5. Здатність вчитися самостійно й автономно, розробляти власну траєкторію саморозвитку упродовж навчання в університеті та усього життя.

ЗК 6. Здатність генерувати нові ідеї, вміння диференціювати традиційні та інноваційні способи вирішення завдань та знаходити межі їхнього застосування у навчально-виховному процесі.

ЗК 7. Здатність забезпечувати особисту та групову відповідальність за дотримання виконавської дисципліни, вміння визначати і наполегливо реалізовувати поставлені завдання і взяті зобов'язання.

Фахові компетентності

ФК 6. Здатність до творчої, художньо-педагогічної, організаторської та художньо-естетичної діяльності, спрямованої на духовний і культурний розвиток особистості.

ФК 7. Здатність планувати процес навчання образотворчого мистецтва у загальноосвітній школі та у позашкільних закладах, забезпечувати його реалізацію та оцінку отриманих результатів.

ФК 8. Здатність до організації і проведення позаурочної та позакласної роботи (вихід на пленер, екскурсії в музейні установи, участь у мистецьких проектах, майстер-класах, виставках).

ФК 9. Здатність до застосування в освітньому процесі сучасних художньо-педагогічних технологій.

ФК 10. Здатність керувати художньо-творчою діяльністю учнів, враховуючи їх вікові та індивідуальні особливості.

ФК 11. Здатність до виявлення творчих здібностей дитини, засобами діагностики навчальних та художньо-творчих досягнень учнів та прогнозування їх особистісного розвитку.

ФК 12. Здатність застосовувати образотворче мистецтво як засіб естетичного виховання школярів.

ФК 13. Здатність застосовувати сучасні методики і освітні технології для забезпечення якості оволодіння основами образотворчості в закладах загальної середньої та позашкільної освіти з образотворчого і декоративно-прикладного мистецтва, початкових спеціалізованих мистецьких навчальних закладах з поглибленим вивченням мистецтва.

Програмні результати навчання

ПРН 3. Знання історичних аспектів теорії і практики навчання образотворчого мистецтва в освітній практиці; специфіки роботи з учнями різних вікових категорій у цілісному педагогічному процесі в умовах індивідуалізації і диференціації навчання образотворчому і декоративно-прикладному мистецтву та дизайну.

ПРН 4. Знання основних закономірностей розвитку сучасного українського та зарубіжного образотворчого мистецтва, основних проблем, різних наукових поглядів на його становлення та розвиток, концепції художнього образу в українському та зарубіжному мистецтвознавстві.

ПРН 5. Володіння практичними способами пошуку, аналізу та оброблення наукової освітньої та мистецької інформації з використанням сучасних ІКТ.

5. Організація навчання			
Обсяг освітнього компонента			
Вид заняття	Загальна кількість годин		
Лекції	18		
Практична робота	12		
Самостійна робота	60		
Ознаки освітнього компонента			
Семестр	Спеціальність	Курс (рік навчання)	Нормативний/вибірковий
3	014 «Середня освіта»	2	вибірковий

Тематика освітнього компонента

Тема	кількість год.		
	лекції	практичні заняття	сам. роб.
Тема 1. Історія декоративно-прикладного мистецтва від найдавніших часів до пізнього середньовіччя	2		4
Тема 2. Декоративно-прикладне мистецтво ранньо-історичної епохи.	2	2	6
Тема 3. Декоративно-прикладне мистецтво Київської Русі	2	2	8
Тема 4. Декоративно-прикладне мистецтво пізнього середньовіччя	2		6
Тема 5. Мистецтво XVII – XVIII ст.	2	2	8
Тема 6. Народне мистецтво та художні промисли XX ст.	2	2	8
Тема 7. Мистецтво XX – XXI ст. Професійне декоративне мистецтво України I полов. XX ст.	2		6
Тема 8. Професійне декоративне мистецтво України II полов. XX – початку XXI ст.	2	2	6
Тема 9. Визначні майстри народного мистецтва кінця XIX – поч. XXI ст., їх участь у виставках (перегляд і обговорення світлин та кінофільмів Юліана Дороша)	2	2	8

6. Система оцінювання освітнього компонента

Загальна система оцінювання освітнього компонента	Вид контролю – залік. Максимальна кількість балів – 100. Практичні заняття – 30 балів, Контрольна робота – 25 балів; Тестові завдання – 20 балів Самостійна робота / індивідуальне/творче завдання – 25.
Вимоги до письмових робіт	Контрольна робота – 25 балів Тестові завдання – 20 балів Самостійна робота – 25.
Практичні заняття	Максимальна оцінка – 30 балів
Допуск до підсумков. контролю	Виконання 50 % завдань

Підсумковий контроль

Форма контролю – залік;
Форма здачі – комбінована (усна, письмова).

7. Політика освітнього компонента

1. Викладання курсу та взаємодія із здобувачем вищої освіти ґрунтуються на ряді положень та принципів академічної доброчесності, що регламентують діяльність здобувачів вищої освіти та науково-педагогічних працівників: Кодекс честі Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника; Положення про Комісію з питань етики та академічної доброчесності Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника; Положення про запобігання академічному плагіату в Прикарпатському національному університеті імені Василя Стефаника.

Ознайомитися з цими положеннями та документами можна за посиланням

<https://pnu.edu.ua/положення-про-запобігання-плагіату/>

2. Пропуски практичних занять відпрацьовуються. Здобувач вищої освіти зобов'язаний відпрацювати пропущене заняття відповідно до «Порядку організації та проведення оцінювання успішності здобувачів вищої освіти Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника» (введено в дію наказом ректора №799 від 26.11.2019 р.; із внесеними змінами наказом № 309 від 19 травня 2023 р.).

3. Порядок та організація контролю знань здобувачів вищої освіти визначаються «Положенням про організацію освітнього процесу та розробку основних документів з організації освітнього процесу в Прикарпатському національному університеті імені Василя Стефаника» введеного в дію наказом ректора № 447 від 24 липня 2015 р.; із внесеними змінами наказом ректора № 417 від 03 липня 2023 р.) https://nmv.pnu.edu.ua/wp-content/uploads/sites/118/2023/08/polozgenia-pro-osp_7-redaktsia.pdf та «Порядку організації та проведення оцінювання успішності здобувачів вищої освіти Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника» (введено в дію наказом ректора №799 від 26.11.2019 р.; із внесеними змінами наказом № 309 від 19 травня 2023 р.) <https://nmv.pnu.edu.ua/wp-content/uploads/sites/118/2023/05/otzinnuvannja-uspishnosti.pdf>.

4. Неформальна освіта зараховується згідно «Положення про визнання результатів навчання, здобутих шляхом неформальної освіти в Прикарпатському національному університеті імені Василя Стефаника» <https://nmv.pnu.edu.ua/wp-content/uploads/sites/118/2022/11/neformalna-osvita.pdf>

8. Рекомендована література

Основна література:

1. Антонович Є. А., Захарчук-Чугай Р. В., Станкевич М. Є. Декоративно-прикладне мистецтво. Львів: Світ, 1993. 273 с.
2. Антонович Є. А., Проців В. І., Свид С. П. Художні техніки у школі: Навч.-метод. посібник для студентів худ.-граф. факультетів вищ. навч. закл. К.: ІЗМН, 1997. 312 с.
3. Білан М. С., Стельмашук Г. Г. Український стрій. Львів: Видав. "Фенікс", 2000. 326 с.
4. Булгакова-Ситник Л. Подільська народна вишивка: Етногр. аспект / Ред. О. М. Козакевич. Львів: Ін-т народознавства НАН України, 2005. 328 с.: іл.
5. Герус Л. Українська народна іграшка. Львів: Афіша, 2004. 262 с.
6. Гнатюк М. В. До історії розвитку школи яворівського деревообробництва // Писанка. Верховина, 1997. №1. С. 28-31.
7. Гнатюк М. В. Художнє дерево в інтер'єрі народного житла: монографія. Івано-Франківськ: Плай, 2000. 146 с.
8. Гнатюк М. В. Народне мистецтво і дизайн на виставках у Галичині // *Вісник Прикарпат. ун.-ту. Мистецтвознавство. Вип. III*. Івано-Франківськ: «Плай», 2001. С.65-69.
9. Гнатюк М. В. Народне мистецтво Покуття і Гуцульщини у світлинах Юліана Дороша // *Галичина: Всеукр. наук. і культ.-просвіт. краєзнавчий часопис*. Івано-Франківськ, 2003. №9. С.159-164.
10. Гнатюк М. В. Оздоблення елементів конструкції інтер'єру народного житла Галичини / *Українознавчі студії*. Івано-Франківськ, 2005-2006. №5. С. 217- 226.

11. Гнатюк М. В. Нев'яучі квіти Придністров'я // Мистецтво в сучасній школі: проблеми, пошуки : *Мат. наук.-метод. конференції. «Актуальні проблеми мистецької освіти: історія і сучасність»* (м. Івано-Франківськ, березень 2007р.) / За ред. М. Вовка. Івано-Франківськ: Вид. відділ ЦІТ ПНУ, 2007. С. 21- 29.
12. Гнатюк М. В. Писанкарство як засіб етновиховання в навчальному закладі / Проблеми української народної педагогіки. Теорія і практика: Збірник наукових статей. Івано-Франківськ: Плай, 2005. С. 199-205.
13. Гнатюк М.В. Декоративне малярство села Петриківки як джерело художнього виховання учнів // Мистецтво в сучасній школі: проблеми пошуків / Матеріали науково-методичної конференції "Актуальні проблеми мистецької освіти: історія і сучасність" (м. Івано-Франківськ, березень 2008) / За заг. ред. доц. М. В. Вовка. Івано-Франківськ: Вид.-дизайн. відділ ЦІТ ПНУ, 2008. Вип II. С. 17-27.
14. Гнатюк М. В. Яворівська іграшка і скриня: історія розвитку та художні особливості // Вісник Прикарпатського університету. Педагогіка. Вип. XXVIII-XXIX. Івано-Франківськ: Вид.-дизайн. від ЦІТ ПНУ, 2009. С.21-27.
15. Гнатюк М. В., Грепиняк М. І. Народне мистецтво Гуцульщини і Покуття (кінець XIX – початок XXI ст.): Майстри, школи, музеї. Івано-Франківськ: Вид.-дизайн. відділ ЦІТ ПНУ, 2010. 325 с.
16. Гнатюк М. В. Актуальні проблеми мистецької освіти у навчальних закладах України // *Мат. Всеукр. наук.-практ. конференції «Художня творчість Григорія Крука в контексті світового мистецтва»* (м. Івано-Франківськ, жовтень 2011р.) / За заг. ред. П. Кузенка. Івано-Франківськ: Лілея-НВ, 2011. С. 206-213.
17. Гнатюк М. В. Фахові школи в професійному зростанні скульптора Григорія Крука / *Вісник ПНУ. Мистецтвознавство*. 2012. Вип. 24-25. С. 136-145.
18. Гнатюк М. В. Народне декоративно-прикладне мистецтво і ландшафт Гуцульщини та Покуття як джерело художньої творчості, розвитку і виховання учнів. *Матеріали II Міжн. українсько-американської наук.-практ. Конф.: Карпати-Аппалачі: ф-ня особистості в контексті сталого розвитку гірських регіонів*. Івано-Франківськ, 2013. С.139-142.
19. Гнатюк М. В. Українська народна іграшка як засіб художньо-естетичного, трудового і національного виховання // *Гірська школа Українських Карпат. Наукове фах. вид-ня з пед. наук*. Івано-Франківськ, 2017. № 17. С. 81-90.
20. Гнатюк М. В. Народні художні промисли і ремесла Гуцульщини і Покуття: традиції, майстри, школи, їх вплив на розвиток етнодизайну Галичини / *Матеріали наук.-практичної конференції «Мистецтво у нелінійному просторі»*. Тернопіль, 25 жовтня 2018 р. // *Наукові записки ТНПУ ім. В. Гнатюка. Серія: Мистецтвознавство*. Тернопіль, 2018. С.336-344.
21. Гнатюк М. В. Традиції яворівської школи художніх ремесел і актуальні питання мистецької освіти. *Вікова спадщина українського народу: регіональний аспект: Збірник наук. праць / [упор.: Л. В. Сліпчишин]*. Львів: СПОЛОМ, 2019. С.6-18.
22. Гринюк М. Іграшки з сиру Марії Матійчук. Чернівці: «Колір-Друк». 50 с.
23. Захарчук-Чугай Р. В., Антонович Є. А. Українське народне декоративне мистецтво : навч. посіб. К. : Знання, 2012. 342 с., XXXII с. кольор. іл.
24. Історія декоративного мистецтва України. В 5-ти томах. К. : В-во ІМФЕ. 2010-1016.
25. Кириченко М. Український народний декоративний розпис: Навч. посіб. К.: Знан.-Прес, 2006. 228 с.
26. Кравич Д. П., Овсійчук В. А., Черепанова С. О. Українське мистецтво: Навч. посібн.: У 3 ч. / Передмова проф. В. Скотного. Ч. I. Львів: Світ, 2003. 256 с.
27. Китова С. Полотняний літопис України. Семантика орнаменту українського рушника. Черкаси: Брама, 2003. 224 с., іл.
28. Лащук Ю. П. Покутська кераміка. Опішне: Українське Народознавство, 1998. 160 с., іл.
29. Манько В. Українська народна писанка. Львів: «Свічадо». 2005. 41 с., 38 т.
30. Мельник В. М. Мистецтво витинанки та аплікації: Навч. посібник. Тернопіль: Навчальна книга – Богдан, 2006. 256 с.
31. Найден О. С. Українська народна лялька. К.: ВД «Стилос», 2007. 240 с.

32. Пасічний А.М. Образотворче мистецтво: словник-довідник. Тернопіль: Навч. книга – Богдан, 2003. 216 с.
33. Соломченко О. Г. Писанки Українських Карпат. Ужгород: Карпати, 2002. 238 с.
34. Станкевич М. Є. Українські витинанки. К.: Наук. думка, 1986. 122 с.
35. Станкевич М. Є. Художнє дерево в українському мистецтві. 2002.
36. Селівачов М. Лексикон української орнаментики. К., 2009. 208 с.
37. Тимків Б. М., Кавас К. М. Виготовлення художніх виробів з дерева. Кн. I-II. Львів: Світ, 1995, 1996.
38. Тимків Б. М. Мистецтво України та діаспори: дерево різьба сакральна й ужиткова. Івано-Франківськ: Нова зоря, 2010. 312 с., іл.
39. Чугай Р. В. Українська народна вишивка. Західні області УРСР. К.: Наук думка, 1988. 190 с.
40. Шевченко Є. Українська народна тканина. Київ: Артанія, 1999. 416 с., іл.
41. Шмагало Р. Т. Енциклопедія художнього металу. Том I. Світовий та український художній метал. Класифікація, термінологія, стилістика, експертиза. Львів: Апріорі, 2015. 420 с.
42. Шмагало Р. Т. Художній метал України ХХ – поч. ХІХ ст. Енциклопедія художнього металу. Том II. Львів: Апріорі, 2015. 276 с. 668 іл.
43. Виставка майстрів декоративно-ужиткового мистецтва Івано-Франківщини [URL]: <https://www.youtube.com/watch?v=JBFOrZxjQHs/25.01.2020/14:58>
44. Музей гончарства (Колегіум мистецтв у Опішному) [URL]:// <https://www.youtube.com/watch?v=x-wD4PaMBD4/25.01.2020 15:07>
45. Косівська кераміка. Як виготовляють вироби за 300-річною технологією? [URL]: // <https://www.youtube.com/watch?v=KB1xKuVhEfc/25.01.2020 15:11>

Додаткова література:

1. Декоративно-ужиткове мистецтво. Словник у двох томах / Запаско Я. П. (керівник авт. колект.), Голод І. В., Білик В. І., Кравченко Я. О., Лупій С. П., Любченко В. Ф., Мельник І. А., Тарновський О. О., Шмагало Р. Т. Львів: Афіша, 2000. Т. 1. 364 с.; Т. 2. 400 с.
2. Федун С. І., Лепко Н. І. Образотворче мистецтво в таблицях. Словник мистецьких термінів Тернопіль: Навчальна книга-Богдан, 2012. 48с.

Викладач: Гнатюк Михайло Васильович,
доцент кафедри методики викладання
образотворчого і декоративно-
прикладного мистецтва та дизайну